

CD KLASSIEK

Ruige pausmuziek
James MacMillan

De Schot James MacMillan, geboren in 1959, is een van de bekendste hedendaagse componisten van symfonisch werk aan de overkant van het Kanaal. MacMillan was tot 2009 dirigent en thuiscomponist van het BBC Philharmonic, het orkest van de Britse openbare omroep. Zijn werk is doorspekt met politieke, spirituele en religieuze invloeden en wordt gekenmerkt door een kleurrijke orkestratie, waardoor het makkelijker toegankelijk is dan dat van menig ander hedendaagse componist.

MacMillan is echter ook een overtuigd katholiek en het is dus niet verwonderlijk dat het koor van de (katholieke) kathedraal van Westminster in Londen enkele maanden geleden een album uitgaf met koor- en orkestwerk van de man. Het betreft vooral religieus werk.

Kernstuk zijn de *Tenebrae Responsories* uit 2006, eigenlijk een muziekwerk voor de Goede Week. Het betreft een hoogst emotioneel stuk met in de finale een solo voor jongenssopraan. Het koor van de katholieke kathedraal van Londen plaatst zich

in de anglicaanse traditie van de knapenkoren.

Het meest magistrale stuk is *Tu es Petrus* (Jij bent Petrus), gecomponeerd ter gelegenheid van het bezoek van paus Benedictus XVI aan Westminster in 2010. Het is indrukwekkende, enigszins megalomane muziek die de klank van koperblazers – MacMillan begon als koperblazer – combineert met een groot koor. Percussie wordt niet gebruikt. „Uiteindelijk besliste ik om geen pauken te gebruiken, omdat ik de paus niet wilde doen schrikken”, vertelde de componist. „Het stuk is op zich al luid genoeg en ik herinner me dat ik bij de repetities haast tegen de grond werd gedrukt.”

Van een zelfde aard is wat hij componeerde voor de aanstellingsviering van mg. Vincent Nichols als aartsbisschop van Westminster in 2009, *Summae Trinitati*. De meester levert ook intieme religieuze werken af. Voor het jezuïetencollege waar zijn dochters studeren, maakte hij een origineel *Salutaris hostia*. Een vreemde eend in de bijt is het koorwerk *After Virtue*, het enige wereldlijke werk en wel op een filosofische tekst. (EDS)

James MacMillan, *Tenebrae Responsories & Other Choral Works*, door het Westminster Cathedral Choir & London Brass onder leiding van Martin Baker, Hyperion, CDA67970, 20,25 euro.

CD KLASSIEK

Italiaanse Vlaming
Cyprien de Rore

Cypriano/Cyprien de Rore werd geboren omstreeks 1515 in Ronse en overleed in het Italiaanse Parma in 1565. Als componist uit de Nederlanden was hij een representatieve vertegenwoordiger van de generatie Nederlandse polyfonisten van na Josquin. Zijn loopbaan speelde zich eveneens af in Italië. De Rore was ook een van de meest vooraanstaande componisten van madrigalen, in het Italiaans dan nog.

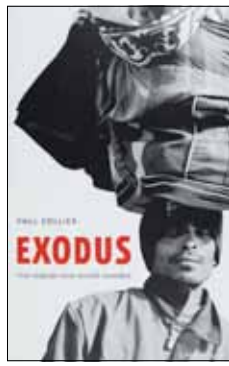
Op deze opname van het The Brabant Ensemble horen we twee missen gebaseerd op Fran-

se chansons. De *Missa Douce memoire* is gebaseerd op een van de grootste hits van de zestiende eeuw, een lied van Pierre Regnault, genoemd Sandrin, en de *Missa de Note Negra* is geschreven over een compositie van De Rore.

Het Britse The Brabant Ensemble onder leiding van Stephen Rice laat goed horen hoezeer de Rore zich in de traditie situeert met vierstemmige zettingen van de mis. Het album bevat ook *Fratres. Scitote*, een vrij unieke verklanking van de tekst uit de Eerste Brief aan de Korintiërs waarin Paulus het laatste avondmaal beschrijft. Dat omvat dus ook de instellingswoorden die doorgaans niet gezongen worden. Hier dus wel, in een motet dat geprezen wordt als een van de beste van de zestiende eeuw. (EDS)

Cyprien De Rore, *Missa Douce memoire & Missa a note negra* door The Brabant Ensemble onder leiding van Stephen Rice, Hyperion, CDA67913, 20,25 euro.

BOEK SAMENLEVING

Andere kijk op migratie
Paul Collier

Paul Collier is een Brits econoom. Als hoogleraar verbonden aan de universiteit van Oxford publiceerde hij ook meerdere belangrijke boeken over armoede in Afrika.

In *Exodus* gaat Collier dieper in op het verschijnsel migratie. Hij wijst op de gevaren van massale emigratie, voor de gast-

landen, maar ook voor de thuislanden. De geschoolde emigratie uit Ghana is bijvoorbeeld in verhouding twaalf keer groter dan die uit China. En als de economie problemen ondervindt, ontstaat er een heuse vlucht van opgeleide mensen: de armste landen kennen de grootste geschoolde emigratie. Haïti verliest ongeveer 85 procent van zijn opgeleide jeugd, een onhoudbaar cijfer. De emigranten sturen wel geld terug, maar dat blijkt een doekje voor het bloeden, geen motor voor verandering.

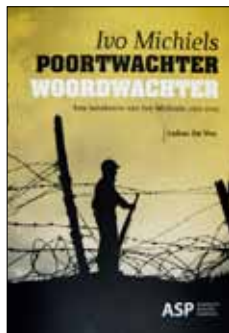
Collier levert echter niet zomaar een anti-migratiepleidooi af. Hij is danig genuanceerd. Zo pleit hij de grote voordelen van beperkte migratie op basis van heldere criteria. Een gedegen migratiebeleid moet voorkomen dat de migratie zodanig versnelt dat ze schadelijk wordt. Tot nu is dat echter niet het geval in Europa, wat bepaalde politici ook mogen beweren.

Collier pleit zowel voor strenge controle op het betreden van het grondgebied als ook voor legalisering van reeds aanwezig illegale migranten. Het oude woord 'gastarbeid' haalt hij terug van onder het stof.

Op de eerste bladzijden vertelt Collier dat hij zelf afstamt van migranten. Zijn grootvader migreerde aan het einde van de negentiende eeuw van een straatarm dorp in het Duitse Odenwald naar het welvarende Bradford in Engeland. Vandaag is het Odenwald economisch veel sterker dan het door migratie getekende Bradford. (EDS)

Paul Collier, *Exodus. Hoe migratie onze wereld verandert*, Spectrum, Amsterdam, 290 blz., 19,99 euro.

BOEK LETTERKUNDE

Eerbetoon
Lukas De Vos

De naam Ivo Michiels roept wellicht herinneringen op aan verplichte lectuur uit de middelbare schooltijd in de jaren 1970. Michiels werk kwam de jongste jaren opnieuw in de be-

langstelling. Zo waren de *Alfacyclus* en *Orchis Militaris* in 2012, toen aan Michiels de America Award voor verdienstelijke auteurs werd toegekend, in herdruk in de Verenigde Staten. In oktober van datzelfde jaar overleed de Vlaamse schrijver in Frankrijk.

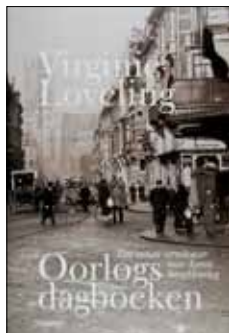
Ivo Michiels, in 1923 in Mortsel geboren als Henri Paul René Ceuppens, zou op 8 januari 2013 negentig zijn geworden. Op die dag verscheen niet enkel zijn nagelaten werkstuk *Maya Maya*, maar ook een boek van VRT-journalist Lukas De Vos, die samen met Michiels bij het *Nieuw Vlaams Tijdschrift* werkte.

Een persoonlijk, eigenzinnig eerbetoon, zo noemt De Vos het boek. Beschouwingen, interviews en gesprekken met intimi van Ivo Michiels wisselen elkaar

af. Ze werpen een licht op diens persoonlijke evolutie, van een traditioneel-katholieke naar een experimenteel schrijver, op de thema's die hij behandelde en de vragen en herinneringen waarmee hij worstelde. Het boek belicht ook Michiels' veelzijdigheid. Zo stond hij samen met Roland Verhavert en Rik Kuijpers aan de wieg van de Vlaamse film met *Meeuwen sterven in de haven* uit 1955. (NL)

Lukas De Vos, *Poortwachter Woordwachter. Een betekenis van Ivo Michiels (1923-2012)*, ASP, Brussel, 2013, 212 blz., 22,50 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Oorlogsherinneringen
Virginie Loveling

Virginie Loveling (1836-1923), een van de twee tantes van schrijver Cyriel Buysse en net als hij in Nevele geboren, hield tijdens de Eerste Wereldoorlog in het geheim dagboeknotities bij. Ze werpen een blik op de oorlogstijd, gezien door de lorgnet van een welgestelde vrouw uit Franstalige liberale kringen.

Loveling had de Belgische nationaliteit aangenomen, maar haar vader was Duitser. Wanneer een neef, inmiddels *Oberleutnant*, haar bezoekt en ze over de oorlog praten, wordt het gesprek hem „zichtbaar onaangenaam”. Hij is de vijand die zij „helaas! Door

den trok van 't bloed” toch nog lief heeft, noteert ze.

Een jaar eerder was diezelfde neef in Gent te gast voor de Wereldtentoonstelling van 1913. Het voor die gelegenheid gebouwde Flandria Palace Hotel met zijn zeshonderd kamers, vlak bij het nieuwe station, werd vanaf 1914 als hospitaal ingericht. Het gebouw vertoont nog de kogelgaten van toen. Niet ver daarvan woonde Loveling.

Toen zij midden in de oorlog haar neef Cyriel Buysse in Nederland opzocht, realiseerde ze zich dat Belgische vluchtelingen aldaar zich onmogelijk een voorstelling konden maken van de realiteit van een land in oorlogstijd.

Er was veel waar ze van de Duitse bezetter niet over mocht schrijven, maar ze deed het toch, met een heldere en tegelijk kritische blik en zich geregeld afvragend wat er waar was van de geruchten die de ronde deden over neergehaalde Zeppelins, verschrikkingen aan het front, terechtstellingen of troepenbewegingen in de stad en de omliggende gemeenten. Veel plaatsen bezocht ze persoonlijk. Ze leerde leven met de angst dat iemand haar dagboeknotities zou

vinden, die ze her en der verstopte en waarvan ze stevast het bestaan ontkende.

Het dagboek wordt bewaard in de Gentse universiteitsbibliotheek en werd eerder al uitgegeven. Het is integraal op het internet te vinden. In de aanloop naar de herdenking van honderd jaar Eerste Wereldoorlog worden nu tal van fragmenten samengebracht in een nieuwe publicatie. Die behoudt de oorspronkelijke spelling van Virginie Loveling. Die keuze belemmert de leesbaarheid niet, integendeel. De lezer voelt zich nog meer betrokken ooggetuige van kleine en grote gebeurtenissen. (NL)

Virginie Loveling, *Oorlogsdagboeken 1914-1918*. Bezorgd door Sylvia Van Peteghem en Ludo Stynen, De Bezige Bij, Antwerpen, 2013, 432 blz., 29,90 euro.